Helsingin käräjäoikeus
Porkkalankatu 13
00180 Helsinki

3.4.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Hallituksen esitys HE 24/2017 vp eduskunnalle laeiksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettujen lakien sekä tuomioistuinmaksulain 2 §:n muuttamisesta

Asia: Asiantuntijan kuuleminen

1. Eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä

1.1 Helsingin käräjäoikeuden asema ja asioiden määrä

Helsingin käräjäoikeus on ainoa tuomioistuin, joka on Suomessa ensimmäisenä oikeusasteena toimivaltainen käsittelemään vähäistä vaatimusta koskevan vaatimuksen. Helsingin käräjäoikeuden ratkaisuun vähäistä vaatimusta koskevassa asiassa haetaan muutosta tavanomaiseen tapaan.

Vuonna 2016 vähäistä vaatimusta koskevia asioita tuli käsiteltäväksi Helsingin käräjäoikeudelle 42 kappaletta (vuonna 2015 vastaava luku oli 11 kappaletta). Euroopan parlamentin ja neuvoston muutosasetuksen muutoksilla, johon nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys perustuu, pyritään nimenomaisesti edistämään vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan asetuksen käyttöä jäsenvaltioissa. Mikäli tämä tavoite toteutuu, on oletettavaa, että vähäisiä vaatimuksia koskevien asioiden määrä tulee lisääntymään Helsingin käräjäoikeudessa.

1.2 Helsingin käräjäoikeuden ehdotukset

Asetuksen 9 artikla:
Artiklassa pyritään rajoittamaan suullisen todistelun vastaanottamista mukaan lukien asiantuntijalausunnot. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 36 §:n mukaisesti asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisesti. Samassa lainkohdassa on erikseen säädetty edellytykset asiantuntijan suulliseen kuulemiseen.

Helsingin käräjäoikeus esittää harkittavaksi, olisiko kansallisessa täytäntöönpanolaissa syytä nimenomaisesti todeta se, että asiantuntijalausunnot ovat ensisijaisesti kirjallisia.

Asetuksen 13 artikla:
Artiklassa edellytetään tiedoksiantojen ja kirjallisen viestinnän tapahtuvan mieluiten sähköisesti. Artiklan kohdan 2 mukaan sähköinen viestintä on toteutettava vastaanottotodistusta vastaan. Artiklan 4 kohdan mukaan jos kohdan 2 mukainen viestintä ei ole mahdollista tai se asiaan liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi on epäasianmukaista, voidaan käyttää mitä tahansa muuta soveltuvan lain mukaista yhteydenpitotapaa. Suomessa vakiintuneesti käytetään sähköistä viestintää, jos asianosainen on sen ilmoittanut ja hyväksynyt oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n mukaiseksi prosessiosoitteeksi. Vastaanottotodistusta ei vaadita. Helsingin käräjäoikeuden käsityksen mukaan kansallinen järjestelmä toimii hyvin, on yksikertainen ja kustannustehokas.

Helsingin käräjäoikeus esittää selvitettäväksi, onko kansallisessa täytäntöönpanolaissa mahdollisuutta ottaa edellä mainittu kansallinen menettely huomioon artiklan 2 ja 4 soveltamisen osalta. Mikäli tällaista mahdollisuutta ei ole, esittää Helsingin käräjäoikeus harkittavaksi artiklan kohdan 4 soveltamisen avaamista hallituksen esityksen perusteluissa, ottaen huomioon edellä mainittu kansallinen käytäntö.

Artikla 18 / täytäntöönpanolain ehdotettu 4 a §:
Artiklassa on selkeytetty uudelleen tutkimisen edellytyksiä ja oikeudenkäyntimenettelyä. Helsingin käräjäoikeus pitää tätä uudistusta tärkeänä, kun kyseessä on lähtökohtaisesti kansalliseen menettelyymme verrattuna vieraasta menettelystä. Uudelleen tutkimiselle on asetettu korkea kynnys, joka nyt selkeämmin rinnastuu oikeudenkäymiskaaren 31 luvun ylimääräiseen muutoksenhakuun. Selkeän määräajan ja sen laskemisen perusteen asettaminen on käytännön lainkäytön näkökulmasta tervetullut uudistus. Edelleen oikeusturvanäkökulmasta tärkeä uudistus on se, että uudelleentutkimispyynnön johdosta annettuun ratkaisuun voidaan hakea muutosta siten kun tuomioistuimen muihinkin lainkäyttöratkaisuihin. Hallituksen esityksessä todetaan, että jos tuomioistuin hyväksyy uudelleen tutkimisen perustelut tuomio on mitätön ja se poistetaan. Tällaisessa tilanteessa vaatimuksen saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi edellyttää uuden vaatimusasiakirjan toimittamista tuomioistuimeen.

Tältä osin Helsingin käräjäoikeus esittää selvennettäväksi, mitä tarkoitetaan ”uudella vaatimusasiakirjalla” eli onko kyseessä uusi vaatimus perustuen vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaan menettelyyn vai oikeudenkäymiskaaren 5 luvun mukainen haastehakemus.

2. Eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä

2.1 Helsingin käräjäoikeuden asema ja asioiden määrä

Helsingin käräjäoikeus on ainoa tuomioistuin, jolla on Suomessa toimivalta antaa eurooppalainen maksamismääräys. Maksamismääräykseen ei voi hakea muutosta tavanomaisin muutoksenhakukeinoin. Vuonna 2016 eurooppalaisia maksamismääräyksiä tuli käsiteltäväksi Helsingin käräjäoikeudelle 2546 kappaletta (vuonna 2015 vastaava luku oli 861 kappaletta). Muutos vuositasolla on ollut merkittävä.

2.2 Helsingin käräjäoikeuden ehdotukset

Täytäntöönpanolain ehdotettu 6 §:
Hallituksen esityksen mukaan jos maksamismääräysmenettelyssä on peritty oikeudenkäyntimaksu ja sama vaatimus riitautuksen jälkeen on käsiteltävänä vähäisenä vaatimuksena, vähennetään oikeudenkäyntimaksusta viran puolesta maksamismääräysmenettelyssä peritty oikeudenkäyntimaksu. Käytännössä velkoja vaatii po maksua velalliselta.

Helsingin käräjäoikeus esittää selvennettäväksi, soveltuuko sama periaate myös uudelleentutkimispyyntötilanteessa.

Kuten edellä on vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn artiklasta 18 /täytäntöönpanolain ehdotetusta 4 a §:stä todettu, pitää Helsingin käräjäoikeus tärkeänä uudistuksena selkeän määräajan ja sen laskemisen perusteen asettamista.

Helsingin käräjäoikeus esittää selvitettäväksi, onko kansalliseen täytäntöönpanolakiin mahdollista saada vastaava määräaika ja sen laskemisen peruste myös eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevaan uudelleentutkimiseen.

3. Tuomioistuinmaksulaki

Ehdotettu 2 §:
Hallituksen esityksessä todetaan, että asian käsittelystä muutoksenhakuasteessa perittäisiin oikeudenkäyntimaksu kuten kansallisessa menettelyssä vireille tulleissa riita-asioissa tuomioistuinmaksulain mukaisesti. Maksamismääräysmenettelyssä muutoksenhaku tapahtuu ehdotuksen mukaan yksinomaisesti Helsingin käräjäoikeudessa. Tällä hetkellä oikeudenkäyntimaksu riita-asioissa on 500 euroa.

Helsingin käräjäoikeus esittää harkittavaksi, että tässä yhteydessä riita-asian käsittelymaksun sijaan perittäväksi tulisi oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetyssä hakemusasioiden käsittelyjärjestyksessä käsiteltävien asioiden maksu.

Edellä kohdissa 1.1 ja 2.1 todettu huomioon ottaen, Helsingin käräjäoikeus pyytää lakivaliokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että Helsingin käräjäoikeudelle varataan riittävät lainkäyttö- ja kansliahenkilökuntaresurssit käsitellä tässä lausunnossa käsiteltyjä asiaryhmiä myös siinä tapauksessa, että summaaristen riita-asioiden keskittäminen eräisiin käräjäoikeuksiin (Helsingin hovioikeuspiirissä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen Vantaalle) toteutuu. Oikeusministeriön asettama työryhmä summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittämisestä on 7.2.2017 luovuttanut oikeusministeriölle mietintönsä (Oikeusministeriön Mietintöjä ja Lausuntoja 12/2017).

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Karita Lassila.